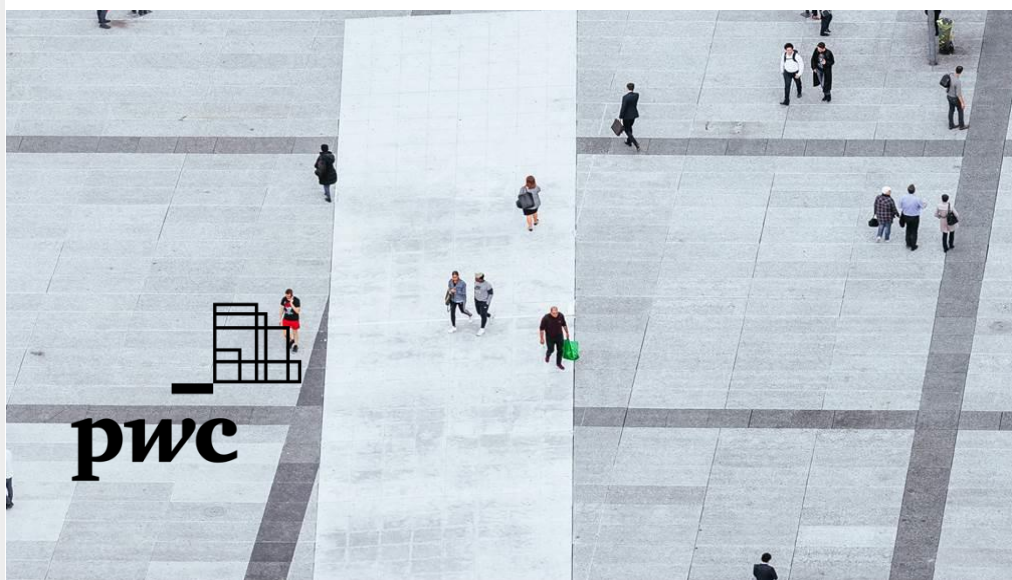
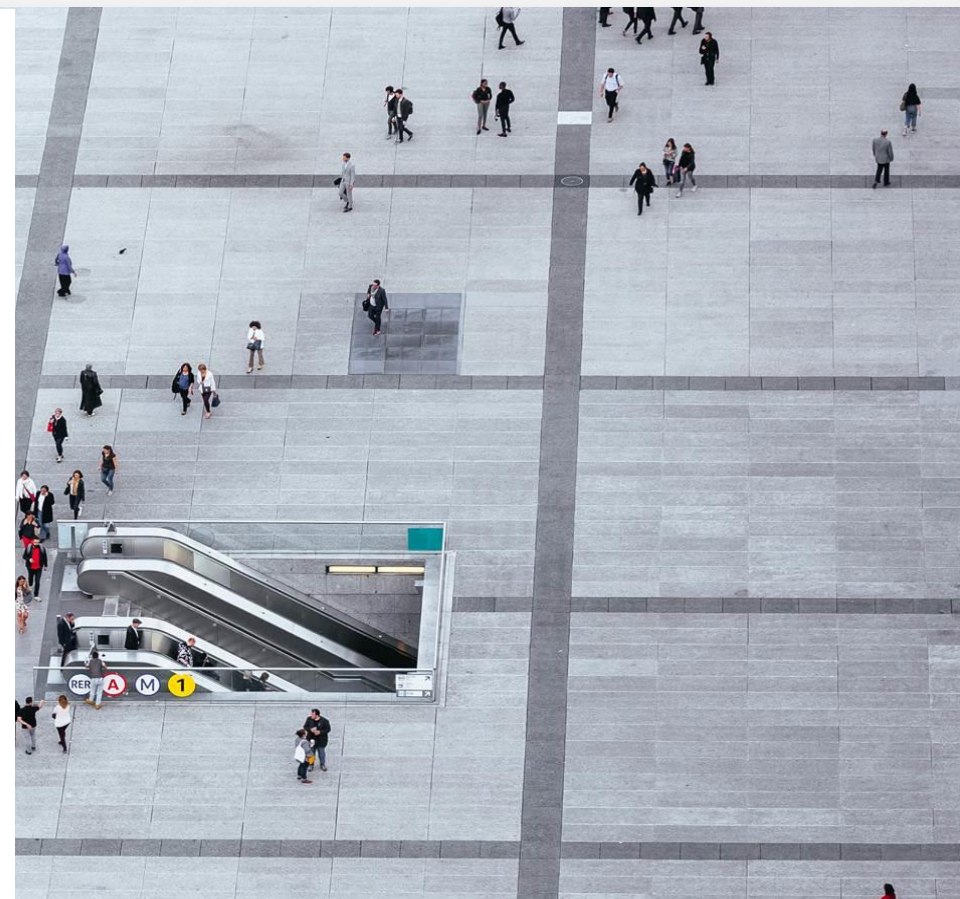
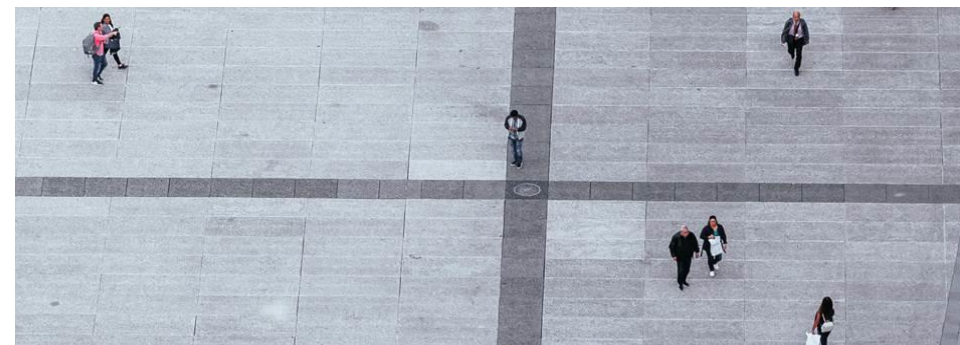

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Accountantsverslag 2022

Gemeente Krimpenerwaard

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
19 juni 2023

 Aanbiedingsbrief Onze kernboodschappen Onze conclusies Ontwikkelingen 2022 Jaarverslag Jaarrekening Speerpunt Vooruitblik Onze samenwerking Bijlagen

Aanbiedingsbrief

Gemeente Krimpenerwaard
T.a.v. de raad en het college van burgemeester en wethouders
Postbus 51
2820 AB STOLWIJK

19 juni 2023

Referentie:DU76EC42UXTZ-1708517531-31

Geachte leden van de raad en het college,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2022 (de 'jaarrekening') van gemeente Krimpenerwaard te controleren. We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2022.

Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening en is met uw ambtelijke organisatie besproken op 23 mei 2023.

Wij bespreken de inhoud van dit verslag tijdens de vergadering van de auditcommissie op 19 juni 2023. Hebt u in de tussentijd nog vragen, neemt u dan gerust contact met ons op.

Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. T.A.G. van Boxtel RA
senior director

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam
T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen**
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze kernboodschappen

In dit hoofdstuk hebben we onze kernboodschappen samengevat.

01

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen**
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Dit verslag is opgesteld uitsluitend voor gebruik door de raad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Krimpenerwaard. Op dit verslag kan niet door derden worden gesteund aangezien derden niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden en de resultaten onjuist kunnen interpreteren. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid, zorgplicht en/of verantwoordelijkheid jegens andere partijen dan de gemeente Krimpenerwaard.

Onze kernboodschappen

Onze kernboodschappen voor u samengevat

Een goedkeurende controleverklaring

Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2022 van de gemeente Krimpenerwaard afgerond. Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken op de aspecten getrouwheid en financiële rechtmatigheid, onder voorbehoud dat de raad de jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Daarnaast geldt dat we geen indicaties van [fraude en/of niet-naleving](#) van wet- en regelgeving hebben.

Bevindingen 2022

- We hebben [twee fouten](#) geconstateerd boven de rapportagetolerantie van €100.000, de totale omvang is €229.000. Deze zijn niet gecorrigeerd, een toelichting hiervoor opgenomen op de [volgende pagina](#).
- In onze werkzaamheden op de [Europese aanbestedingen](#) hebben we **geen onrechtmatigheden** geconstateerd.
- Er is geen sprake van onrechtmatigheden in het kader van [begrotingsrechtmatigheid](#).

Onze nieuwe controleverklaring

Wij hebben in onze controleverklaring over 2022 voor het eerst gerapporteerd over de fraudebeheersing en de [financiële positie](#) van uw gemeente. De gemeente is bezig met het opstellen van een frauderisicoanalyse per significant proces als onderdeel van het interne controle plan. Op basis van onze beoordeling komen wij tot een aantal observaties die wij verder in ons verslag toelichten. Daarnaast hebben wij uw toelichtingen over uw financiële positie in [de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'](#) beoordeeld.

Wij vinden dat de gemeente Krimpenerwaard in voldoende mate rekening houdt met de relevante financiële risico's. Uw weerstandscapaciteit bedraagt €16,3 miljoen.

Ontwikkelingen in uw gemeente

Het jaar 2022 was een bewogen jaar. Snel na de Covid-19-pandemie is de oorlog in Oekraïne uitgebroken, wat tot een [vluchtelingenstroom](#) heeft geleid. De gemeente Krimpenerwaard heeft vanuit de veiligheidsregio de opgave gekregen om vluchtelingen op te vangen. De kosten van €5,6 miljoen die hieruit voortvloeien zijn vergoed door het Rijk. U hebt de verantwoording van de kosten opgenomen in de SiSa-bijlage.

De [energiearmoede](#) en de inflatieproblematiek hebben veel huishoudens geraakt. De gemeente Krimpenerwaard heeft huishoudens ondersteund via de uitbetaling van de energietoeslagen. In totaal was dit in 2022 €3,5 miljoen, hiervan wordt €3,2 miljoen vergoed door het Rijk waardoor er een nadeel van €0,3 miljoen ontstaat voor de gemeente.

In het [ruimtelijk domein](#) zien we dat het risicoprofiel van de grondexploitaties is verminderd. Van de vier actieve grondexploitaties zijn er drie in de afrondende fase, het risicoprofiel is daarmee afnemend.

In het [sociaal domein](#) heeft de gemeente Krimpenerwaard met een set aan interne beheersingsmaatregelen de prestatielevering van zorg in natura zelfstandig vastgesteld. Dit zorgt ervoor dat er geen onzekerheden zijn in de prestatielevering. In vergelijking met andere gemeenten is dit een goede prestatie.

De kosten voor Jeugdzorg dalen ten opzichte van 2021 en liggen ook lager dan begroot in 2022. De voorspelbaarheid van de lasten in de komende jaren wordt hiermee complexer en verdient daarom extra aandacht.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen**
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze kernboodschappen

Onze kernboodschappen voor u samengevat

De kwaliteit van uw jaarverslag is goed

- De jaarrekening en het jaarverslag zijn met elkaar verenigbaar.
- [De kwaliteit en informatiewaarde in het jaarverslag](#) is goed.
- U heeft de nieuwe paragraaf inzake de [Wet open overheid](#) opgenomen in het jaarverslag. De paragraaf geeft voldoende inzicht in de uitvoering van de beleidsvoornemens die u hebt geformuleerd in uw begroting.
- De toelichting inzake fraude in de bedrijfsvoering paragraaf kan uitgebreider. We missen hierbij de melding of er integriteitschendingen of indicaties van fraude zijn geweest in 2022.

Observaties bij de jaarrekening

- [Schattingen](#) van het college zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen. Gemeente Krimpenerwaard heeft de recente uitspraken van de commissie BBV inzake de [voorziening verlofsparen](#) opvolgd. De voorziening is €0,9 miljoen en voorzichtig ingeschat.
- De verwachte [opbrengstenstijging](#) bij de grondexploitaties is optimistisch ingeschat. We lichten dit nader toe.
- De [financiële positie](#) is de afgelopen jaren steeds verbeterd. Het resultaat voor mutaties reserves bedraagt €7,1 miljoen en daarmee is het eigen vermogen toegenomen naar €87,1 miljoen en de solvabiliteit 33% (2021: 33%). De financiële wendbaarheid en weerbaarheid zijn goed. Het weerstandsvermogen is gestegen. De meerjarenbegroting is echter niet structureel sluitend.
- Het [voorspellend vermogen](#) kan worden verbeterd gezien de verschillen tussen de gewijzigde begroting en de jaarrekening.

- Het aantal SiSa-regelingen is met 7 nieuwe regelingen net als vorig jaar flink toegenomen naar 25 regelingen. Dit verhoogt de administratieve lasten en de controlekosten. Er komen geen bevindingen uit onze controlewerkzaamheden.

Terugkoppeling op de door u benoemde specifieke thema

Bij de uitvoering van onze controle kunt u specifieke thema's (speerpunten) benoemen waarover u additioneel geïnformeerd wilt worden. Tijdens de vergadering van de auditcommissie van 16 december 2022 hebt u ons het volgende [speerpunt](#) meegegeven; de vraag was explicieter te rapporteren over de bestedingen en terugvorderingen inzake de Tozoregeling.

De rechtmatigheidsverantwoording

- De gemeente heeft vooruitgang geboekt en voor 2023 een intern controleplan opgesteld. Dit intern controleplan beschrijft de stappen om te komen tot een [rechtmatigheidsverantwoording](#).

Plezierige samenwerking

- We hebben een constructieve [samenwerking](#) ervaren tijdens het controleproces. De aanlevering is kwalitatief op orde en er is sprake van een frequente, open en transparante communicatie.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

In dit hoofdstuk wordt uitleg gegeven over ons oordeel bij de jaarrekening. Hierin lichten we de geconstateerde fouten en onzekerheden voor de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid toe.

02

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2022 is goedkeurend voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2022 van de gemeente Krimpenerwaard afgerond. Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring op de aspecten getrouwheid en financiële rechtmatigheid, onder het voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad.

Controleverschillen geconstateerd in relatie tot getrouwheid

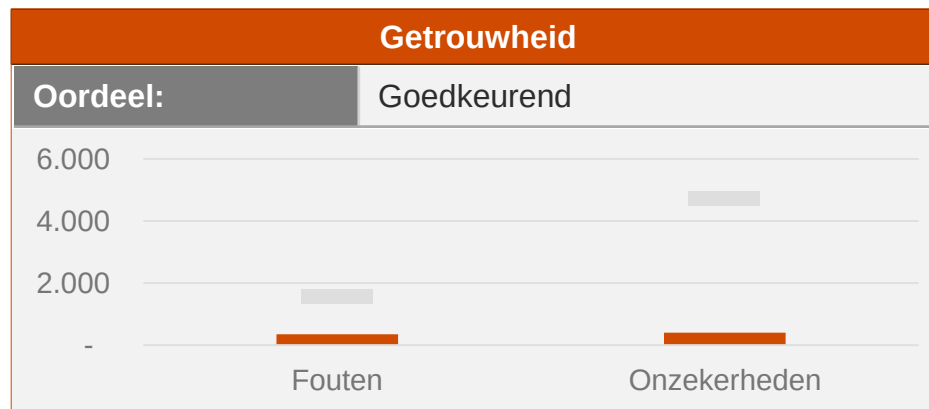
In totaliteit hebben we twee controleverschillen geconstateerd in relatie tot getrouwheid, waarvan beide niet zijn gecorrigeerd. De overzichten van deze fouten en onzekerheden inzake getrouwheid worden [hier](#) getoond.

Geen onrechtmatigheden of onzekerheden

Er zijn geen rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden uit de controle gekomen.

Overige informatie in uw jaarverslag is consistent met uw jaarrekening

Als accountants zijn wij ervoor verantwoordelijk dat wij in onze controleverklaring verslag uitbrengen over de overige informatie die in het jaarverslag is opgenomen. De overige informatie omvat uw jaarverslag, programmaverslag, de paragrafen en de bijlagen. Wij hebben geen materiële inconsistenties, materiële onjuistheden en/of omissies opgemerkt in de informatie die op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) moet worden verstrekt.

■ = absoluut bedrag fouten of onzekerheden x €1.000

■ = door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x €1.000

<

>

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overzicht van ongecorrigeerde fout inzake getrouwheid

De volgende geconstateerde afwijking betreft de ongecorrigeerde fout en onzekerheid in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €100.000.

Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met deze beoordeling van het college.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten
1	Conform het BBV worden de bouwgronden in exploitatie gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. Voor één van de percelen is de marktwaarde €100.000 lager dan de boekwaarde en dient derhalve een afwaardering plaats te vinden voor dit perceel. De gemeente wil de afwaardering in 2023 opvangen met de nog te vormen verliesvoorziening, om deze reden nog niet afgewaardeerd in 2022 in het rekeningresultaat.	1. Lasten 2. Voorraden	€100.000
2	De crediteuren met een positieve positie (vordering) die per jaareinde een debiteurenpositie vormen. In total gaat dit om 7 crediteuren die een vorderingspositie hebben van in totaal €129.000.	1. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar 2. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	€129.000
		Totaal	€229.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ontwikkelingen 2022

In dit hoofdstuk beschrijven we de relevante ontwikkelingen voor het ruimtelijk domein, het sociaal domein en het domein bedrijfsvoering.

03

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

De grondexploitatie portefeuille is nauwelijks veranderd ten opzichte van 2021, risicoprofiel neemt iets af

De grondexploitaties hebben een positief resultaat in 2022

Momenteel heeft de gemeente vier actieve grondexploitaties, er is in 2022 voor een bedrag van €1,5 miljoen aan investeringen gedaan. Er zijn geen nieuwe grondexploitaties geopend of lopende gesloten in 2022. Eind 2022 is een positief bedrijfsresultaat grondbedrijf geraamd van €0,001 miljoen (begroot: negatief €1,029 miljoen). In de begroting was gepland dat de beide grondexploitaties in Krimpen aan de Lek in 2022 afgesloten zouden worden, deze lopen toch nog door in 2023. Doordat het project richting afronding gaat, komt uit de actualisatie een positief voordeel. Er worden uiteindelijk minder kosten geraamd. Daarnaast heeft Woningbouw Hoflaan ook een positief voordeel door hogere gerealiseerde grondopbrengsten dan geraamd.

De risico's en onzekerheden van de grondexploitaties zijn gedaald met €0,03 miljoen (2021: €0,32 miljoen en 2022: €0,28 miljoen). Dit komt doordat van de vier grondexploitaties er drie in de afrondende fase zijn. In de risico's en onzekerheden wordt de impact van klimaatrisico's gedeeltelijk meegenomen. Doordat de grondexploitaties in de afrondende fase zitten, heeft een risicoprofiel-aanpassing een lage resultaat- impact. We adviseren de gemeente Krimpenerwaard wel klimaat specifieke risico's in te calculeren voor nieuwe grondexploitaties.

De verliesvoorziening is in 2022 verlaagd met €0,5 miljoen

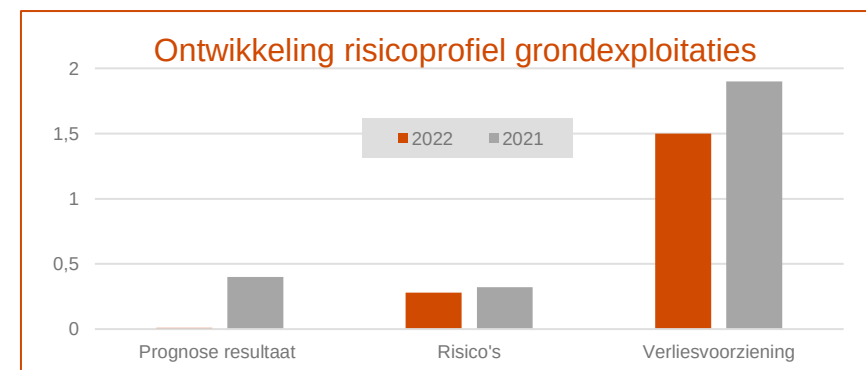
De verliesvoorziening wordt gevormd voor grondexploitatie Dorpshart Krimpen aan de Lek waar een tekort wordt verwacht op de eindwaarde. Per

jaareinde is de voorziening €1,487 miljoen (2021: €1,991 miljoen). De daling van €0,5 miljoen ontstaat door gunstige aanbestedingen en bepaalde risico-afslagen die niet hoefden te worden genomen. Deze grondexploitatie wordt naar verwachting afgerond in 2024.

Tussentijdse winstneming 2022 verwerkt conform BBV-uitgangspunten

Het BBV schrijft voor dat in sommige situaties, eerder dan bij het afsluiten van grondexploitaties, tussentijds winst genomen moet worden op basis van de Percentage-of-Completion-methode.

In 2022 is er €0,6 miljoen aan winst verantwoord. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de vrijval van de voorziening. Wij hebben vastgesteld dat deze winst voor 2022 terecht is verantwoord.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

De ontwikkelingen in de markt hebben invloed op de parameters

De parameters voor de grondexploitaties zijn behoudend en optimistisch ingeschat

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de parameters zijn geactualiseerd en concluderen dat de parameters voor de rekenrente en kostenstijging evenwichtig zijn, en de opbrengstenstijging optimistisch is bepaald. De parameter voor de opbrengstenstijging is optimistisch met de huidige marktontwikkelingen en in vergelijking met andere gemeenten. We adviseren dit te herzien voor de komende actualisatie. De gemeente actualiseert de grondexploitaties en parameters twee keer per jaar: voor de begroting en voor de jaarrekening.

Het Didam-arrest heeft geen impact

In zijn uitspraak in de zaak 'Didam' bepaalde de Hoge Raad vorig jaar dat overheden bij de verkoop van grond gelegenheid moeten bieden aan mogelijke gegadigden om mee te dingen. In gebiedsontwikkelingen moeten onder andere gemeenten sinds eind november 2021 rekening houden met het Didam-arrest. De gemeente Krimpenerwaard is bezig met het beleid opstellen. Pas na vaststelling van het beleid zullen grondverkoop plaatsvinden.

Nieuwe voorwaarden warme gronden

De commissie BBV heeft besloten de voorwaarden waaronder sprake is van warme gronden aan te passen per 2022 in het kader van de Omgevingswet. De aanpassing leidt tot het volgende:

1. De gebiedsontwikkeling hoeft niet langer uitsluitend betrekking te hebben op woningbouw.
2. De voorwaarde dat er bij de gebiedsontwikkeling betrokkenheid is van de provincie of de rijksoverheid vervalt.
3. De (toekomstige) bestemming(en)/functies (ontwikkeling) betreffende het plangebied moeten goed onderbouwd worden.

Bij de gemeente Krimpenerwaard hebben wij vastgesteld dat er geen warme gronden zijn.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ruimtelijk domein

De parameters voor de grondexploitaties zijn behoudend en optimistisch ingeschat

Parameter	JR		Oordeel		Toelichting
	2022	2021	2022	2021	
De gehanteerde rekenrente	0,64%	1,09%	●	●	Het college rekent binnen de grondexploitaties met een rekenrente van 0,64% (2021: 1.09%). Dit is de rente gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van de gemeente Krimpenerwaard en is conform het BBV en beoordelen we daarom als evenwichtig. Gemeente Krimpenerwaard heeft voldoende liquide middelen en heeft geen gelden hoeven aan te trekken in 2022.
De kostenstijging	1,90% (3,0%)	1,80% (1,90%)	●	●	De gehanteerde kostenstijging is 1,90% voor 2022 en 3,0% voor 2023 en verder. Dit is gebaseerd op gegevens vanuit CBS/Statline. Het langjarige kostenpercentage is voor 2023 en 2024 verhoogd van 2% naar 5%. De percentages liggen in lijn met wat wij bij andere gemeenten zien.
De opbrengstenstijging	2,50%	2,50%	●	●	Het college rekent met een opbrengstenstijging van 2,5%. We concluderen dat de inschatting van deze parameter optimistisch is. De parameter opbrengstenstijging is optimistisch vanwege de huidige marktontwikkelingen en in vergelijking met andere gemeenten. We adviseren dit te herzien voor de komende actualisatie.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sociaal domein

Gerealiseerde kosten sociaal domein liggen lager dan begroot met name door Jeugdzorg ZIN

De lasten Jeugdzorg zorg in natura neemt af ten opzichte van begroot door stagnatie in aanvragen en kosten

De kosten van Wmo stijgt ten opzichte van 2021 en van Jeugd dalen ten opzichte van 2021. De daling in de Jeugdzorg wordt met name veroorzaakt door de wijziging van het woonplaatsbeginsel waardoor voor 83 jeugdigen de zorgkosten naar andere gemeenten zijn verplaatst en voor 31 jeugdigen bij gemeente Krimpenerwaard zijn ontvangen. De ontwikkeling in gemeente Krimpenerwaard is, zoals toegelicht in het coalitieakkoord 2022-2026, dat het aantal ouderen sterk toeneemt en dat de jeugd opgroeit in een complexer wordende samenleving. De voorspelbaarheid van de lasten in de komende jaren wordt hiermee complexer en verdient daarom extra aandacht.

De inschattingen rondom de te betalen kosten zijn aangepast

Bij het ontvangen van de productieverklaringen ontstaan er verschillen tussen de gerealiseerde lasten volgens de productieverantwoordingen en de financiële administratie van de gemeente. De gemeente heeft gedurende 2022 de schattingen over de verwachte nog te betalen kosten eerder en geleidelijk vrij laten vallen gezien de minimale mutaties die na het eerste jaar nog plaatsvinden. Hierdoor is de betrouwbaarheid van de geschatte kosten voor het sociaal domein verder toegenomen.

Opvang vluchtelingen Oekraïne gedekt door het Rijk

Gemeente Krimpenerwaard heeft de opgave gekregen om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen. De gemeente heeft dit gedaan op 3 locaties, de totale beschikbaarheid (aantal dagen maal capaciteit) was 108.000 in 2022.

De kosten die hieruit voortvloeien zijn vergoed door het Rijk en verantwoord in de SiSa-bijlage voor €5,6 miljoen.

Energietoeslagen in 2022 zorgt voor lasten die niet volledig worden vergoed door het Rijk

De stijging in de sociale uitkeringen komt door het totaal van 2.091 huishoudens die energietoeslag hebben uitgekeerd gekregen in 2022. In totaal was dit in 2022 €3,5 miljoen, hiervan wordt €3,2 miljoen vergoed door het Rijk waardoor er een nadeel van €0,3 miljoen ontstaat voor de Gemeente.

Sociaal domein	Realisatie 2022 (x €1.000)	Begroting 2022 (x €1.000)	Realisatie 2021 (x €1.000)	Realisatie 2020 (x €1.000)
Jeugdzorg ZiN	15.976	17.201	16.626	14.099
Jeugdzorg pgb	660	778	755	696
Wmo ZiN	9.495	8.671	9.095	8.567
Wmo pgb	554	744	685	643
Sociale uitkeringen	17.463	17.364	15.451	18.911
Totaal	44.148	44.758	42.612	42.916

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sociaal domein

Prestatieleveringen voor zorg in natura en persoonsgebonden budget vastgesteld

Geen onzekerheden rondom de prestatielevering zorg in natura

De gemeente Krimpenerwaard heeft in 2022 met een set aan interne beheersingsmaatregelen de prestatielevering van zorg in natura zelfstandig vastgesteld. Dit zorgt ervoor dat er geen onzekerheden zijn in de prestatielevering.

De gemeente stelt de prestatielevering van zorg in natura vast door de productieverantwoordingen van aanbieders en het uitsturen van enquêtes naar de zorgontvangers. Hierdoor is de gemeente niet volledig afhankelijk van de productieverklaringen van aanbieders.

Voor Wmo en Jeugd is er voor 90% van de kosten productieverklaringen een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen (Jeugd: 90% en Wmo: 92%). Om voldoende comfort te krijgen over de niet ontvangen productieverklaringen heeft de gemeente ook enquêtes uitgestuurd naar de zorgontvangers. Op basis hiervan is voldoende controle-informatie verkregen om te onderbouwen dat de prestaties ook daadwerkelijk zijn geleverd.

Prestatielevering persoonsgebonden budget vastgesteld

Voor alle cliënten die een pgb ontvangen, worden door de gemeente beschikkingen verstrekt aan de cliënt. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) verzorgt het administratieproces en legt daarvoor verantwoording af, maar controleert niet of de prestatie is geleverd voor gedeclareerde zorgkosten.

De gemeente heeft in 2022 daarom zelf telefonische enquêtes uitgevoerd om de feitelijke levering van de via pgb betaalde zorg vast te stellen. Op basis hiervan is voldoende controle-informatie verkregen om te onderbouwen dat de prestaties ook daadwerkelijk zijn geleverd.

Om niet afhankelijk te zijn van de responses op de enquêtes gaat de gemeente aan de slag met continue cliëntervaringsonderzoeken. Dit wordt onderdeel van de interne beheersing en zal de enquêtes vervangen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overige ontwikkelingen

De veranderingen in regelgeving hebben impact op de jaarrekening van de gemeente

Afschrijvingsduur van een bijdrage aan activa in eigendom van derden

Gemeenten en provincies doen bijdragen aan het Rijk of andere lokale overheden voor de investeringen die zij doen. Artikel 64 lid 6 van het BBV stelt dat voor deze bijdragen aan de activa in eigendom van derden de afschrijvingsduur die door de gemeente wordt gehanteerd maximaal gelijk is aan de afschrijvingsduur van de derde partij (bijvoorbeeld het Rijk). Indien er een bijdrage wordt gedaan aan het Rijk, waarover over het algemeen niet wordt afgeschreven, kan deze bijdrage niet meer worden geactiveerd op de balans en moet de bijdrage worden verantwoord als last. Bij gemeente Krimpenerwaard zijn de bijdragen gedaan aan activa in eigendom van derden niet aan het Rijk of andere lokale overheden. Aandachtspunten voor toekomstige bijdragen aan het Rijk zijn het rekening houden met de eigendomssituatie (wie heeft wat in bezit?) en de verdeling van de kosten.

Gemeente Krimpenerwaard heeft een voorziening verlofsparen opgenomen voor €0,9 miljoen

Conform het BBV moet voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van niet gelijke omvang een voorziening worden gevormd. In 2022 is op basis van de cao een nieuwe regeling spaarverlof (of verlofsparen) geïntroduceerd. In de regeling kunnen de volgende uren gebruikt worden voor verlof: verlofuren uit onregelmatig werken, bovenwettelijk verlof, overwerkvergoeding en gekochte bovenwettelijke uren. Aangezien er geen sprake is van een gelijkmatige omvang per jaar is hiervoor per 31 december 2022 een voorziening getroffen van €0,9 miljoen. Hiervoor heeft de gemeente de berekening gemaakt op basis van maximaal te verwachten verlof op basis van bovenwettelijke uren. We schatten dit voorzichtig in en adviseren de gemeente om de komende jaren op basis van ervaringscijfers een afslag te nemen in de voorziening.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

 Jaarrekening

 Speerpunt

 Vooruitblik

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Jaarverslag

In dit hoofdstuk beschrijven we wat ons is opgevallen in relatie tot de informatiewaarde van het jaarverslag. Daarnaast beschrijven we onze visie op de financiële positie.

04

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

De kengetallen laten een gezonde financiële positie zien, toekomstige onzekerheid blijft bestaan

Wij hebben uw financiële positie aan de hand van zes kengetallen onder elkaar gezet. Hierbij hebben wij ook de landelijke cijfers gepresenteerd (zie de tabel hiernaast). Uw positie faciliteert een duurzame uitvoering van het beleid. De kengetallen zijn weinig of niet veranderd ten opzichte van vorig jaar en laten een gezonde financiële positie zien.

Om te beoordelen of de gemeente Krimpenerwaard in staat is om in te spelen op de toekomstige risico's is het belangrijk de solvabiliteit te bezien in verhouding tot het weerstandsvermogen en de uitdagingen in de meerjarenbegroting. De structurele exploitatieruimte met een saldo van 4,9% laat zien dat de structurele lasten door structurele baten worden gedekt.

De actieve grondexploitaties zijn in een afrondende fase. Dit maakt risico's en te verwachte resultaten makkelijker in te schatten. Het college heeft een bouwambitie waarvoor in de nabije toekomst een nieuwe grondexploitatie geopend gaat worden. Dit zal de structurele exploitatieruimte verlagen. Met de huidige financiële positie is hier ruimte voor.

Een doorkijk naar 2023, onzekerheid over rijksbijdrage blijft aanwezig

Het exploitatieresultaat over 2022 is positief €7,1 miljoen voor mutaties van de reserves (begroting negatief: €0,4 miljoen). Het incidentele karakter van het resultaat is €2 miljoen. Het belangrijke verschil tussen begroot en gerealiseerd in 2022 komt door meer bijdragen dan verwacht vanuit het Rijk voor onder andere opvang van vluchtelingen, ten tweede lagere personeelslasten doordat er door personeelstekort minder gemeentelijke projecten zijn uitgevoerd en als laatste een overschot bij het sociaal domein.

De gemeente verwacht in de komende 2023 tot en met 2025 positieve resultaten oplopend tot €4,5 miljoen (bron: meerjarenbegroting 2023-2026). Het

positieve exploitatieresultaat zorg ervoor dat onvoorziene lasten (risico's) op termijn kunnen worden opgevangen zoals de onduidelijkheid over de eventuele compensatie vanuit het Rijk na het jaar 2026.

Investerings komende jaren

In 2022 zijn de investeringen beperkt gebleven. Op 7 december 2022 is de raad geïnformeerd over de 9 grote projecten die komende periode zullen starten. In totaal is sprake van € 110 miljoen echter in de huidige markt is natuurlijk sprake van onzekerheden ten aanzien van prijzen en rentes. Voor de financiering van deze projecten heeft de gemeente (gelukkig) eind 2021 al leningen afgesloten. Het is voor de gemeente belangrijk om de voortgang van deze projecten goed te bewaken en voortdurend te spiegelen aan de treasury positie.

Kengetallen	Gemeente Krimpenerwaard		Landelijk**	
	2022	2021	2022*	2021
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	36%	33%	30%	31%
Grondexploitaties	0%	-1%	7%	9%
Structurele exploitatieruimte	4,9%	0,9%	0,2%	1%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	20%	21%	74%	73%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	14%	15%	68%	67%
Belastingcapaciteit	102%	106%	105%	105%
* Op basis van de begroting 2022.				
** Bron: https://findo.nl/jive				

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

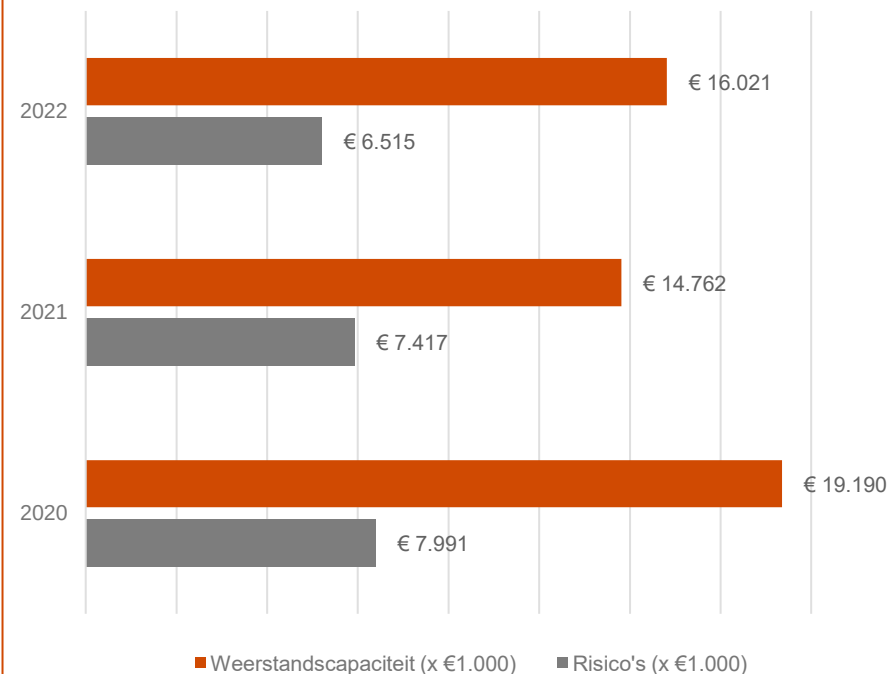
Het weerstandsvermogen is gestegen ten opzichte van vorig jaar

Het eigen vermogen van Krimpenerwaard is in 2022 gestegen als gevolg van het positieve resultaat van €7,1 miljoen van €80 miljoen naar €87,1 miljoen. In de begroting 2023 is het geplande beginvermogen van de gemeente nog €68,3 miljoen. De bestemmingsreserves zijn binnen het vermogen gedaald van €59 miljoen naar €57 miljoen.

De paragraaf weerstandsvermogen geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is (uitgedrukt in de weerstandscapaciteit) om financiële risico's op te vangen. Een ratio weerstandsvermogen van 1,0 –1,4 of hoger is voldoende, en een ratio hoger dan 2 is uitstekend voor de financiële weerbaarheid.

Uit uw paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing blijkt een weerstandsratio van 2,5 eind 2022, de weerstandsratio is daarmee gestegen ten opzichte van de waarde 2 in 2021. Dit betreft de totale financiële impact van alle risico's tezamen ad €6,5 miljoen (2021: €7,4 miljoen), afgezet tegen de totale weerstandscapaciteit van €16 miljoen (2021: €14,7 miljoen). De financiële risico's komen voornamelijk voort uit de gebiedsovereenkomst Veenweiden en het sociaal domein. Nieuw is het algemene risico inzake inflatie en loon- en prijsstijgingen in diverse sectoren. Het risico zit daarbij met name in de vraag of de diverse prijsstijgingen afdoende gecompenseerd worden binnen het gemeentefonds. De daling van de omvang van de risico's ten opzichte van 2021 komt voornamelijk door daling van de diverse risico's in het sociaal domein.

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

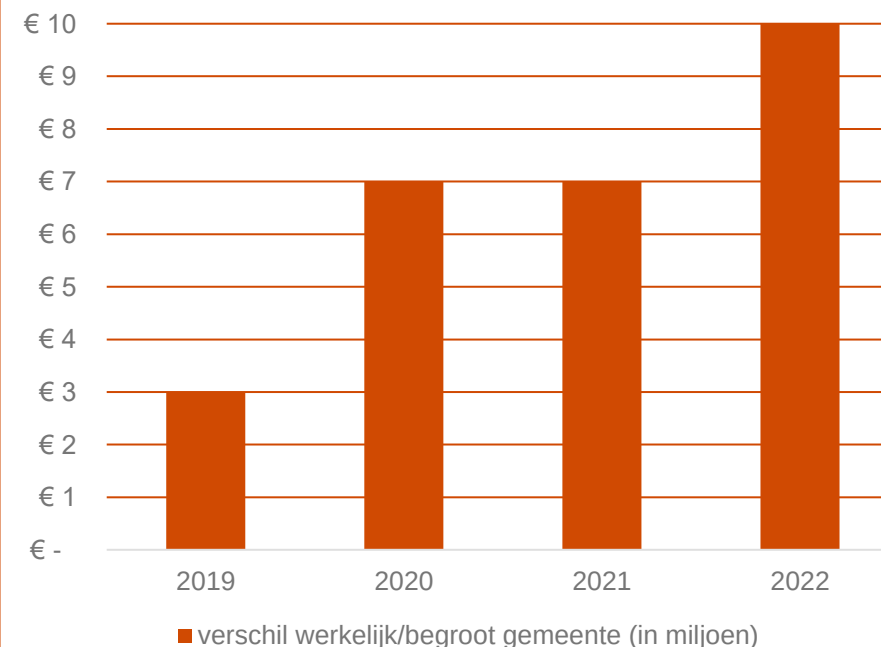
Het resultaat van de gemeente Krimpenerwaard ligt belangrijk hoger dan begroot

Het voorspellend vermogen van de gemeente Krimpenerwaard kan worden verbeterd

De grafiek hiernaast laat het verschil tussen het begrote en gerealiseerde saldo van baten en lasten zien van 2019 tot en met 2022 (het resultaat voor toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves). In de begroting na wijzigingen werd nog rekening gehouden met een negatief resultaat van €3 miljoen, terwijl uiteindelijk een positief resultaat is behaald van €7,1 miljoen. In 2021 was er ook een belangrijk verschil tussen het begroot negatieve resultaat van €5,1 miljoen en gerealiseerde resultaat van €2,1 miljoen. Er is hiermee een trend te zien dat Krimpenerwaard hogere resultaten realiseert dan begroot.

Er kan geconcludeerd worden dat het voorspellend vermogen van de gemeente te verbeteren is. Hierbij moet vooropgesteld worden dat 2022 uiteraard een 'bijzonder' jaar is geweest. Wat opvalt is dat op 8 van de 9 programma's een voordeel te zien is ten opzichte van de begroting na wijziging (op het niveau van baten en lasten). Het bijzondere jaar komt onder andere door de energietoeslag, noodhuisvesting van Oekraïense ontheemden en aanpassing van regelgeving waardoor er een verlofforziening opgebouwd is.

Voorspellend vermogen van de gemeente Krimpenerwaard

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Financiële positie
- Observaties jaarverslag**
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Observaties jaarverslag

De kwaliteit van uw jaarverslag is goed

De jaarrekening en het jaarverslag zijn verenigbaar, daarnaast voldoet het jaarverslag aan de vereisten van het BBV

Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn. In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag, waaronder de nieuwe paragraaf 'Wet open overheid'. De paragraaf 'Wet open overheid' is nieuw per 2022. De gemeente Krimpenerwaard heeft deze paragraaf conform de vereisten opgenomen in het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan het BBV.

De kwaliteit van uw paragrafen is voldoende

Wij hebben vastgesteld dat alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld. Deze geven veel informatie over de realisatie ten opzichte van de uitgangspunten van het beleid. Daarnaast zijn paragrafen opgesteld over specifieke onderwerpen.

Uw paragraaf 'Bedrijfsvoering' geeft inzicht in de stappen in het fraudepreventieprogramma van de gemeente Krimpenerwaard

In onze controleverklaring hebben wij gerapporteerd over de risico-inschatting, onze verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude. Daarbij hebben we ook aandacht besteed aan de toelichtingen die de gemeente Krimpenerwaard heeft opgenomen in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'.

Wij vinden dat de toelichting inzake fraude uitgebreider kan. We missen hierbij de melding of er integriteitschendingen of indicaties van fraude zijn geweest in 2022.

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft voldoende inzicht in het vermogen om risico's uit de bedrijfsvoering financieel op te vangen

Naast het onderwerp fraude hebben wij in onze controleverklaring ook gerapporteerd over de financiële positie van de gemeente Krimpenerwaard. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente alle relevante informatie heeft opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'; daarnaast zijn alle relevante ontwikkelingen uit de sector en de impact daarvan op de gemeente opgenomen in de toelichting. Wij vinden dat de gemeente in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' een goede reflectie heeft gegeven op het vermogen om de risico's vanuit de bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Informatiewaarde is goed

Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Wij zijn van mening dat het jaarverslag de raad de gewenste informatie verschaft per beleidsterrein.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening**
 - Rechtmatigheid
 - Schattingen
 - Fraude en wet- en regelgeving
 - Update interne beheersing
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Jaarrekening

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving voor de verrichte werkzaamheden met betrekking tot de verhoogde risico's, de rechtmatigheid en de schattingen. Ten slotte staan we stil bij fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving.

05

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening

Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Update interne beheersing

 Speerpunt

 Vooruitblik

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Rechtmatigheid

Er zijn geen onrechtmatige Europese aanbestedingen

De interne controle van de rechtmatigheid aanbestedingen is verbeterd

Wij hebben geen nieuwe bevindingen rondom de naleving van de EU-aanbestedingen.

We zien dat de controle op de rechtmatigheidsaspecten van de Europese aanbestedingen geborgd is in de tweede lijn, de gemeente is bezig met de voorbereiding van de rechtmatigheidverantwoording en hiermee ook de herinrichting van het huidige model waarin er gebruik wordt gemaakt van het three lines of defence-model. We adviseren hierin beheersingsmaatregelen op de eerste lijn (afdeling inkoop) mee te nemen, om zo meer grip op de volledigheid van de Europese aanbestedingen te hebben.

De gemeente Krimpenerwaard heeft met-dwingende-spoed-aanbestedingen verricht inzake Oekraïne

De gemeente Krimpenerwaard heeft gebruikgemaakt van de dwingende-spoedregel. Hiermee is er geen Europese aanbesteding gedaan voor de inkopen gerelateerd aan de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. In 2022 betreft dit inkoop van woonunits. De dwingende-spoedregel kan worden gehanteerd tot en met maart 2023. Inkopen na deze periode zijn niet meer rechtmatig. De gemeente Krimpenerwaard heeft geen doorlopende inkopen na maart 2023.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening

Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Update interne beheersing

Speerpunt

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Rechtmatigheid

Er zijn geen onrechtmatigheden in het kader van de begrotingsrechtmatigheid

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de raad. Is op programma- of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als raad toe besloten heeft? Op basis van artikel 5 van uw financiële verordening blijkt dat de begroting wordt vastgesteld op programmaniveau.

Begrotingsoverschrijdingen (op programmaniveau) kunnen dus, in sommige gevallen, als onrechtmatig worden aangemerkt. Onderstaand hebben wij de overschrijdingen opgenomen en weergegeven of deze wel of niet meewegen in ons oordeel bij de jaarrekening.

De spelregels rondom begrotingsrechtmatigheid zijn vanaf 2022 veranderd. In het hoofdstuk 'Vooruitblik' geven we inzicht in de gerelateerde ontwikkelingen.

Voor de 9 programma's geldt dat er op het niveau van de lasten twee overschrijdingen hebben plaatsgevonden. We hebben deze opgenomen in onderstaande tabel.

Voor onderstaande budgetoverschrijdingen geldt dat deze geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. Daarnaast zijn het budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waar geen begrotingsaanpassing heeft plaatsgevonden omdat de raad wordt geïnformeerd bij afwijkingen van meer dan 10% van het geautoriseerde bedrag, met een minimum van € 50.000 (conform artikel 5.4 financiële verordening).

Programma	Lasten werkelijk (x €1.000)	Overschrijdingen t.o.v. begroting (na wijziging) (x €1.000)	Telt over- schrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	10.557	310	Nee	Overschrijding is deels gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Betreft deels een eerder gemeld risico dat zich daadwerkelijk heeft gemanifesteerd en het resterende deel past binnen bestaand beleid
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	18.562	222	Nee	Overschrijding is deels gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Betreft deels een eerder gemeld risico dat zich daadwerkelijk heeft gemanifesteerd en het resterende deel past binnen bestaand beleid.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Update interne beheersing

Speerpunt

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Schattingen

De schattingen van het college nader uitgelicht

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten.

Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames die door het college zijn gedaan beoordeeld en concluderen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van onze bevindingen met betrekking tot die schattingen en oordelen.

Schatting	Waarde (x €1.000)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
Afschrijvingen van materiële vaste activa	5.881	6.297	●	●	Het activabeleid van de gemeente ligt ten grondslag aan de wijze van afschrijven op materiële vaste activa. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn gebruikelijk in de sector.
De waardering van het vastgoed (met een economische functie)	46.281	45.786	●	●	Vastgoed kan een economische of een maatschappelijke functie hebben en vastgoed met een maatschappelijke functie (bijvoorbeeld een schoolgebouw) mag niet worden afgewaardeerd. De waardering van het vastgoed met een economische functie hebben we in detail gecontroleerd.
De waardering van de grondexploitaties	1	446	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitaties een betrouwbaar beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Zoals eerder toegelicht is de parameter opbrengstenstijging optimistisch ingeschat, zie hiervoor de volgende toelichting . De verdere uitgangspunten die in de berekeningen gehanteerd worden zijn voor zover mogelijk onderbouwd met ramingen van het ingenieursbureau en getekende overeenkomsten.

● Controleverschil

● Optimistisch

● Evenwichtig

● Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

Update interne beheersing

Speerpunt

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Schattingen

De schattingen van het college nader uitgelicht

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
De juistheid en volledigheid van de voorziening riolering (tariefegalisatievoorziening)	11.600	12.043	●	●	In overeenstemming met het BBV wordt gebruik gemaakt van een tariefegalisatievoorziening om ongewenste schommelingen in het rioolrecht te voorkomen. De voorziening wordt gevormd voor kosten die in het begrotingsjaar worden gemaakt. Dit leidt tot een gelijkmatige verdeling van de lasten voor de burger over een aantal begrotingsjaren. We hebben geen bevindingen uit onze controlewerkzaamheden.
De juistheid en volledigheid van de onderhoudsvoorziening (IBOR)	26.725	16.338	●	●	Met betrekking tot de voorziening onderhoud hebben wij geconstateerd dat de onttrekkingen achterblijven op het onderhoudsplan. Het beheerplan is gebaseerd op een gemiddelde onttrekking. In de praktijk zien we dat de doorlooptijd van de onderhoudsplannen meer tijd vragen als gevolg van burger participatie, bredere maatschappelijke doelen en beschikbare capaciteit en materialen.
De waardering van de financiële vaste activa	10.422	9.689	●	●	Wij hebben de waardering van uw financiële vaste activa in detail gecontroleerd. Ook de deelnemingen hebben we specifiek gecontroleerd. Wij concluderen dat de inschattingen van het college ten aanzien van deze deelnemingen en (gerelateerde) leningen evenwichtig tot stand zijn gekomen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid
- Schattingen**
- Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Schattingen

De schattingen van het college nader uitgelicht

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
De waardering en indexatie van de APPA-voorziening	3.393	3.382	●	●	De voorziening voor wethouderspensioenen (APPA) per eind 2022 is onderbouwd door actuariële berekeningen van een externe serviceorganisatie. Deze organisatie heeft de uitgangspunten uit de circulaire van het ministerie gebruikt. Daarnaast is de voorziening geïndexeerd met 11,96%; dit betreft de index per 1 januari 2023 van het ABP. De nieuwe collegeleden zijn meegenomen in de voorziening. Wij zijn akkoord met de uitgangspunten die de gemeente Krimpenerwaard heeft gehanteerd.
De juistheid en volledigheid van de voorziening verlofsparen	881	0	●	nvt	Wij hebben vastgesteld dat de voorziening is gevormd op basis van bovenwettelijke uren keer gemiddeld tarief. Hiervoor heeft de gemeente de berekening gemaakt op basis van maximaal te verwachten verlof indien alle uren worden opgenomen. We schatten dit voorzichtig in en adviseren de gemeente om de komende jaren op basis van ervaringscijfers een voorziening te vormen.
Overige schattingen en waarderingssposten	Nvt	Nvt	●	●	In de jaarrekening zijn diverse overige posten opgenomen waar schattingen aan ten grondslag liggen, zoals de voorziening voor overige debiteuren en de volledigheid van de overige schulden, overlopende activa. We hebben de waardering van deze posten in detail gecontroleerd. We hebben vastgesteld dat de inschattingen evenwichtig tot stand zijn gekomen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
 - Rechtmatigheid
 - Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving**
 - Update interne beheersing
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Fraude en wet- en regelgeving

Geen aanwijzingen of signalen van fraude geïdentificeerd. Er zijn geen gevallen van niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

Onze nieuwe controleverklaring

Wij hebben tijdens onze controle bijzondere aandacht besteed aan het proces dat u hebt opgezet om frauderisico's en risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving te identificeren. De uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten hebben wij voor het eerst gerapporteerd in onze nieuwe controleverklaring. Hieronder geven wij u inzicht in onze belangrijkste bevindingen.

In dat kader hebben wij geconstateerd dat u nog niet gestructureerd een frauderisicoanalyse uitvoert. Wij adviseren u minimaal eenmaal per jaar een gedegen frauderisicoanalyse uit te voeren en daarin ook aandacht te besteden aan risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving en maatregelen op te zetten en te implementeren om risico's te beheersen en af te dekken.

Onze visie op uw interne controlekader met betrekking tot fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

Fraude is een ernstig maatschappelijk probleem dat burgers, ondernemingen en de overheid financieel benadeelt. Het voorkomen en opsporen van fraude binnen uw organisatie is primair de verantwoordelijkheid van het management en degenen die belast zijn met governance. In dat kader verwachten wij dat u een frauderisicomanagementsysteem hebt geïmplementeerd dat bijdraagt aan het voorkomen en detecteren van fraude. Wij hebben de opzet en de implementatie van de relevante aspecten van het frauderisicomanagementsysteem geëvalueerd, zoals gedragscode, klokkenluidersregeling, incidentenregistratie, onderzoeksprotocol, frauderisicoanalyse en, voor zover wij dit noodzakelijk achten, de werking getoetst van elementen uit het frauderisicomanagementsysteem. Hierbij hebben wij geen tekortkomingen geconstateerd.

Verantwoordelijkheden van het college en de raad

De primaire [verantwoordelijkheid](#) voor het voorkomen en opsporen van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving berust bij degenen die belast zijn met governance van de gemeente (de gemeenteraad) en het college. Vanuit PwC hebben we een [blog](#) gepubliceerd die ingaat op de rol van de raad bij het voorkomen van fraude en corruptie. Deze blog belicht de verantwoordelijkheden van de organisatie en hoe u deze kunt aanpakken.

Als uw accountant is het [onze verantwoordelijkheid](#) om onze controle te plannen en uit te voeren om redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, rekening houdend met het toepasselijke wettelijke en regelgevende kader. Door de inherente beperkingen van een controle is het risico onvermijdelijk dat sommige materiële onjuistheden in de jaarrekening onopgemerkt blijven.

Geen aanwijzingen of signalen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd

Tijdens de controle van de jaarrekening 2022 zijn geen aanwijzingen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

Opvolging feitenonderzoek 2021

In 2021 is er een feitenonderzoek geweest naar aanleiding van een anonieme klachtenmail. Op basis van dit onderzoek heeft het college vastgesteld dat de mogelijke misstanden niet bewezen zijn. Wel heeft het college gevraagd aan de gemeente om zich te verdiepen in de interne beheersing van de administratieve processen rond met name inkoop, aanbesteding en facturering. Uit deze controle zijn aanbevelingen gekomen voor versterking van de frauderisico beheering die de directie heeft overgenomen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
 - Rechtmatigheid
 - Schattingen
 - Fraude en wet- en regelgeving
- Update interne beheersing**
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Update interne beheersing

Geen nieuwe significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersing

Geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing

In onze rapportage interim-bevindingen 2022, zoals gerapporteerd aan het college, hebben wij ons beeld gegeven van de interne beheersing van de gemeente Krimpenerwaard.

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole hebben wij geen nieuwe belangrijke aandachtspunten in de interne beheersing geconstateerd.

Geen nieuwe bevindingen ten aanzien van uw IT-omgeving

Wij zijn op grond van artikel 2:393 lid 4 BW verplicht melding te maken van onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze werkzaamheden richten zich op de algemene IT-beheersingsmaatregelen rondom de systemen SAP, CSAM, Motion Pro en de bankapplicatie.

Wij hebben geen nieuwe bevindingen naar aanleiding van deze werkzaamheden.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt**
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Speerpunt

Bij de uitvoering van de controle kunt u ons een specifiek speerpunt meegeven. Dit hebben we met u besproken in de auditcommissievergadering van 16 december 2022. In dit hoofdstuk geven we onze bevindingen over dit speerpunt.

06

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt**
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Speerpunt

Bestedingen en terugvorderingen Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers

Als raad heeft u ons een speerpunt meegegeven tijdens de bespreking van het controleplan; dit was explicieter rapporteren over de bestedingen en terugvorderingen inzake de Tozoregeling. We hebben besproken in de auditcomissie van 16 december 2022 dat we hierover rapporteren in het accountantsverslag.

De overbruggingsregeling is gestopt per 1 oktober 2021

In 2022 zijn er €0,01 miljoen aan bestedingen geweest. Dit betreft nabetalingen van Tozo 3 aangezien de uitkering in eerste instantie is bepaald op basis van geschatte inkomsten. In 2023 verwachten we geen bestedingen aangezien de regeling is gestopt per 1 oktober 2021.

Terugvorderingen Tozo lager in 2022 dan in 2021

Het totaal aan terugvorderingen bedraagt 42%. In 2022 is dit aanzienlijk lager dan in 2021. In 2023 kunnen er mogelijk ook terugvorderingen zijn.

Tozo	Bestedingen (x€1.000)	Terugvorderingen (x€1.000)
2021	1.517	554
2022	10	85
Totaal	1.527	639

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Cybersecurity / NIS2-richtlijn

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Vooruitblik

In dit hoofdstuk van het verslag bespreken wij de relevante ontwikkelingen die vanaf het jaar 2023 relevant zijn voor uw gemeente. Dat zijn onder meer de veranderende controleverklaring, de komst van de rechtmatigheidsverantwoording en een wijziging in (onze) controlestandaarden.

07

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Cybersecurity / NIS2-richtlijn

Onze samenwerking

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording

Inzicht in de status van de voorbereidingen

Er wordt goede voortgang geboekt rondom de rechtmatigheidsverantwoording

De gemeente heeft vooruitgang geboekt en voor 2023 een intern controleplan opgesteld. Dit intern controleplan beschrijft de stappen om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording.

Regels voor begrotingsonrechtmatigheid moeten in de financiële verantwoording worden vastgelegd

In de verantwoording moeten het college en de raad toelichten wat de begrotingsonrechtmatigheden zijn. De commissie BBV adviseert tussen raad en college om af te spreken hoe afwijkingen van de begroting geïnterpreteerd worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht door de raad.

Begrotingsonrechtmatigheden die binnen de beleidskaders van de raad passen, moeten worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens is overschreden), maar worden dan niet nader toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording.

Mogelijke inhoud van de paragraaf 'Bedrijfsvoering'

De paragraaf 'Bedrijfsvoering' kent geen voorgeschreven wettelijke structuur. Feitelijk kunnen alle onderwerpen met een overkoepelend karakter die de gemeentelijke bedrijfsvoering en organisatie betreffen in deze paragraaf aan de orde komen. Zo kunnen in deze paragraaf onderwerpen als integriteit, innovatie en privacy aan de orde komen. Maar ook de organisatiestructuur en het personeels-, duurzaamheids- en investeringsbeleid kunnen aan de orde komen. Vooropstaat dat de eigenheid van de gemeente en de wens van de raad bepalend is voor de onderwerpen in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Heeft het college al afspraken gemaakt over deze onderwerpen?		
	Ja	Onderhanden	N.v.t.
De verantwoordingsgrens voor 2023 is bepaald op basis van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves	●		
De verantwoordingsgrens voor 2023 is vastgesteld door de raad	●		
Het normenkader 2023 is onderhanden of de datum van vaststelling door de raad is gepland	●		
De financiële verordening is herzien indien er staat dat de accountant de rechtmatigheid toetst	●		
De financiële verordening bevat de wijze waarop wordt omgegaan met begrotingsonrechtmatigheden	●		
Het college en de raad hebben overeenstemming inzake de mate van detail in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'	●		
Het interne controleplan van de gemeente bevat een scoping van de processen en balansposten, risicoanalyses per proces en post en de controleaanpak		●	

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Cybersecurity / NIS2-richtlijn

- Onze samenwerking
- Bijlagen

Klimaat en duurzaamheid

Sturen op realisatie van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen

Om de doelstellingen van het klimaatverdrag van Parijs te realiseren hebben provincies en gemeenten een belangrijke maatschappelijke rol en taak om gezamenlijk met bedrijven en maatschappelijke organisaties de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Daarnaast hebben lokale overheden ook andere complexe duurzaamheidsopgaven zoals klimaatadaptatie en het verbeteren van de leefomgeving met bijvoorbeeld het bevorderen van circulariteit en biodiversiteit. Om beter op deze opgave te kunnen sturen adviseren wij om klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen onderdeel te laten zijn van de P&C-cylus. Daarvoor onderkennen we vijf stappen (zie ook blog).

1. Bepaal de opgaven

Ook voor klimaat- en duurzaamheidsambities is de start het formuleren van de ambities/doelstellingen. Vaak zijn de doelstellingen landelijk al bepaald (in verdragen, akkoorden, strategieën), maar moet nog wel inzicht worden verkregen in de (lokale) opgave: waar staan we nu en wat moeten we dan in de komende 10 tot 15 jaar realiseren? Voor de CO₂-opgave wordt vaak aangesloten bij de onderverdeling (sectoren) uit het Nederlandse Klimaatakkoord (2019).

2. Bepaal de kansrijke maatregelen

De lokale klimaat- en duurzaamheidsopgaven moeten vervolgens worden uitgewerkt in transitiepaden voor de komende jaren. Per transitiepad worden de meest kansrijke maatregelen geselecteerd op basis van de geschatte 'opbrengst' aan CO₂-reductie.

3. Bepaal de stuurindicatoren (input/output) bij de transitiepaden

Het is goed dat u zich realiseert dat veel nog onbekend en onzeker is en er volop wordt geëxperimenteerd. Monitoren, reflecteren, leren en bijsturen is dus cruciaal en getuigt van professionaliteit. Voor de indicatoren is het verstandig om aan te sluiten bij de landelijke gegevens, metingen en normen, die beschikbaar zijn. Zo wordt een gemeenschappelijke taal gebruikt waarlangs de voortgang kan worden gevolgd.

4. Veranker de sturing in de P&C-cyclus

Ook voor duurzaamheidsdoelstellingen geldt de kracht van de P&C-cyclus, waarin kaderstelling en verantwoording zijn verankerd en de raad zijn controlerende rol kan invullen. Een integrale klimaatbegroting als onderdeel (paragraaf) of bijlage van de P&C-cyclus is aanvullend aan te bevelen, omdat dan de resultaten van de transitiepaden gezamenlijk goed te volgen zijn.

5. Verrijk het inzicht met de impact op de brede welvaart

Het begrip duurzaamheid wordt vandaag de dag breder gebruikt dan alleen voor milieu en klimaat. Internationaal wordt daarvoor de term ESG (Environmental, Social, Governance) gehanteerd. Het CBS stelt sinds 2020 de Monitor Brede Welvaart op en biedt een vaste set aan indicatoren om de ontwikkeling van welvaart in de brede zin van het woord – economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk – in kaart te brengen. Samen geven deze indicatoren een vergelijkbaar inzicht in duurzaamheid in brede zin.

☰	Aanbiedingsbrief
💬	Onze kernboodschappen
📍	Onze conclusies
↔	Ontwikkelingen 2022
☰	Jaarverslag
📈	Jaarrekening
🎯	Speerpunt
⚙️	Vooruitblik
	Rechtmatigheidsverantwoording
	Klimaat en duurzaamheid
	Cybersecurity / NIS2-richtlijn
👤	Onze samenwerking
📁	Bijlagen

Cybersecurity en de komst van de NIS2-richtlijn

In de rapportage interim-bevindingen hebben we terugkoppeling gegeven over cybersecurity. We hebben begrepen dat er zich sindsdien geen significante (cyber)incidenten hebben voorgedaan met een eventuele impact op de controle.

Een relevante ontwikkeling op het gebied van cybersecurity voor de gemeente Krimpenerwaard is de komst van de nieuwe Europese NIS2-richtlijn. Het doel van deze richtlijn is het verhogen van het algemene niveau van cybersecurity binnen de Europese Unie. Vanuit de nieuwe richtlijn verwachten wij strengere normen, meer aandacht voor governance en meer verantwoordelijkheden voor bestuursleden. Nieuw is hierbij dat niet-naleving beboet kan worden en bestuursleden persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

Deze richtlijn is eind 2022 goedgekeurd door het Europees Parlement, waarbij de lidstaten 21 maanden de tijd hebben om deze richtlijn te implementeren in nationale wetgeving. In Nederland zal hier invulling aan gegeven worden door middel van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni). Organisaties die als 'essentieel' of 'belangrijk' worden beschouwd moeten vanaf het derde kwartaal van 2024 aan deze regels voldoen. Vanaf dat moment zal hier naar verwachting ook op gehandhaafd gaan worden.

Voor lokale overheden (waaronder gemeenten) geldt dat de NIS2-richtlijn deze als optioneel 'essentieel' kenmerkt. Dit houdt in dat lidstaten bij de implementatie van de richtlijn zelf kunnen besluiten in hoeverre deze dienstverlening als 'essentieel' wordt gezien. Daarnaast kunnen gemeenten mogelijk ook gekenmerkt worden als essentieel vanuit de 'essentiële' sector transport (weg).

We adviseren de gemeente Krimpenerwaard een zelfevaluatie uit te voeren om te bepalen in hoeverre de NIS2-richtlijn ook van toepassing is op uw organisatie en indien dat het geval is, de benodigde stappen uit te voeren om aan de NIS2-richtlijn te voldoen. Het is hierbij van belang dat deze stappen afgerond zijn vóór het derde kwartaal van 2024.

Belangrijke stappen ter voorbereiding op de NIS2-richtlijn

- 📖 Uitvoeren van een cybersecurityrisicoanalyse om eventuele lacunes met betrekking tot de richtlijn op te sporen. Let op, het gaat hierbij primair om risico's voor de maatschappij en de economie.
- 💻 Identificeren en implementeren van de benodigde cybersecuritymaatregelen die geschikt en proportioneel zijn.
- 📅 Implementeren van een proces voor het tijdig melden van significante cybersecurity-incidenten.
- 🔧 Ontwerpen en implementeren van monitoringmechanismen om de effectiviteit van de maatregelen continu te valideren.

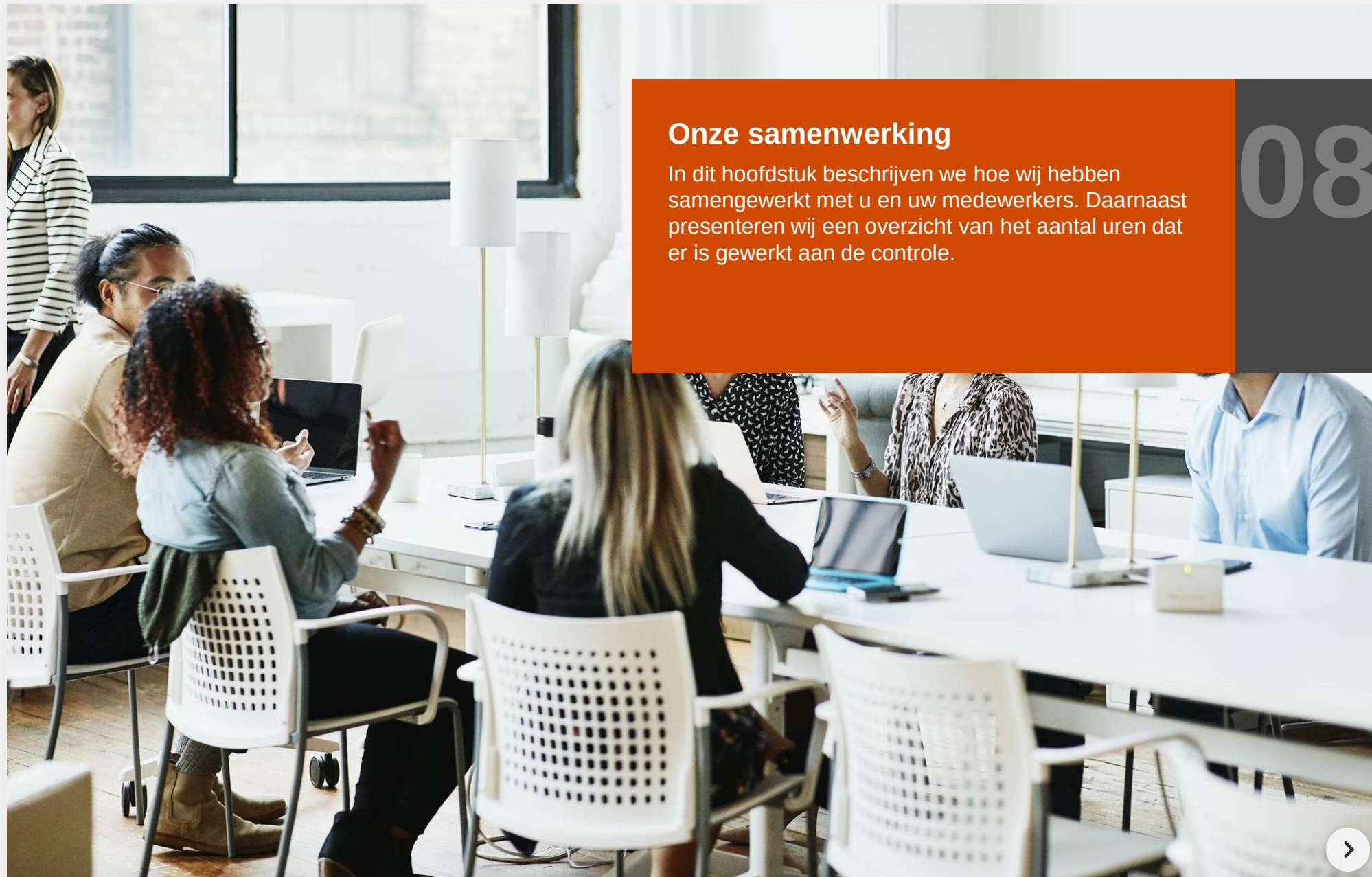

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- **Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe wij hebben samengewerkt met u en uw medewerkers. Daarnaast presenteren wij een overzicht van het aantal uren dat er is gewerkt aan de controle.

08

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

We hebben een constructieve samenwerking ervaren tijdens het controleproces

We hebben een constructieve samenwerking ervaren tijdens het controleproces. De aanlevering is kwalitatief op orde en er is sprake van een frequente, open en transparante communicatie. De jaarrekeningcontrole betreft een gestructureerd proces waarin we afspraken, vragen en monitoring doen via onze online tool ('connect'). Daarnaast hebben we ook op kantoor een zeer plezierige samenwerking ervaren en heeft het samenwerken op één locatie bijgedragen aan een efficiënte controle. Ook hebben we één hoofdcontactpersoon binnen de gemeente en dit zorgt ervoor dat het een meer gestructureerd proces is.

Geen bevindingen te melden rondom onafhankelijkheid

Wij hebben onze naleving van externe normen en ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid met betrekking tot onze dienstverlening in 2022 bewaakt en bevestigen dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Overzicht van de gemaakte uren

De controle van de jaarrekening van de gemeente Krimpenerwaard vereist voldoende tijd en aandacht van de teamleden van het juiste niveau voor inhoudelijke werkzaamheden, beoordeling en begeleiding. In overeenstemming met de maatregelen die zijn beschreven in het rapport *In het publiek belang* geven wij hierboven een overzicht van de uren die we hebben besteed aan de controle van het lopende jaar van de gemeente Krimpenerwaard. De extra gemaakte uren ten opzichte van de planning hebben met name betrekking op de extra SiSa-regelingen.

Categorie	Totaal aantal geplande uren	%	Totaal aantal feitelijke uren (schatting)**	%
Partner/director				
(Senior) manager				
Overig personeel*				
Totaal				

* 'Overig personeel' bestaat uit onze medewerkers en uitbestede uren.

** Bovenstaande figuur is gebaseerd op onze beste schatting per (xx xx 20XX).

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking

Bijlagen

- SiSa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Onze controletools
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Bijlagen

In de eerste bijlage beschrijven we de uitkomsten van de werkzaamheden ten aanzien van de SiSa-bijlage. Daarna staan we stil bij onze controle van de Wnt-verantwoording. Vervolgens lichten we de materialiteit toe. Tot slot geven we een update over de verplichte communicatie.

09

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Onze controletools

Communicatie

Verantwoordelijkheden

SiSa

Geen bevindingen in de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2022. In 2022 zijn er veel SiSa-regelingen bijgekomen. Van de 25 huidige regelingen zijn er 7 nieuw ten opzichte van voorgaand jaar. Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de [volgende tabel](#) hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen. Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2022 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Onze controletools

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's
1	A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)	0	0
2	A13	Regeling specifieke uitkering naleving controle coronatoegangsbewijzen	0	0
3	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	0	0
4	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	0	0
5	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	0	0
6	C55	Aanpak energiearmoede	0	0
7	C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	0	0
8	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	0	0
9	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	0	0
10	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	0	0
11	E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 – 2022	0	0
12	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	0	0
13	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	0	0
14	F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding	0	0
15	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet _gemeentedeel 2021	0	0
16	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) _gemeentedeel 2021	0	0

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Onze controletools

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's
17	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021	0	0
18	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022	0	0
19	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	0	0
20	G13	Regeling specifieke uitkering onderwijsroute	0	0
21	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	0	0
22	H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	0	0
23	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	0	0
24	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	0	0
25	L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (SiSa tussen medeoverheden)	0	0

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2022 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa

Materialiteit

Verhoogde risico's

Onze controletools

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Materialiteit

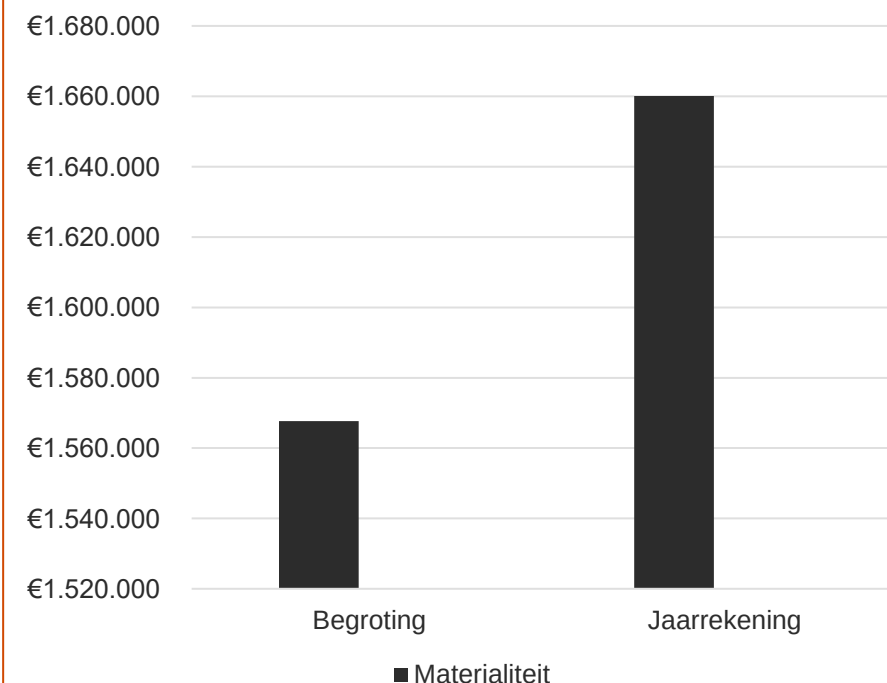
De materialiteit is gedurende de controle toegenomen van €1,6 miljoen naar €1,7 miljoen.

De gehanteerde materialiteit is €1,7 miljoen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening' in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de gemeente hanteert. De totale werkelijke kosten van de gemeente, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves, vormen de totale werkelijke kosten van de gemeente. De materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

In ons controleplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van €1,6 miljoen. De materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, hoger zijn dan in de programmabegroting op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een verhoging plaatsgevonden naar €1,7 miljoen.

Ontwikkeling van de materialiteit

Figuur: Ontwikkeling van de materialiteit

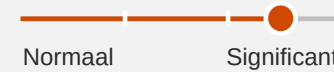
- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's**
- Onze controletools
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's

Bij de uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van de verhoogde risico's hebben we geen uitzonderingen of aanwijzingen van frauduleuze activiteiten opgemerkt

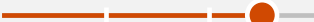
In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de bevindingen van verrichte werkzaamheden met betrekking tot de significante en hogere-normale risico's die in ons controleplan zijn vastgesteld.

Ten opzichte van ons controleplan hebben wij geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Managementbeïnvloeding: het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management	Het doorbreken van de beheersingsmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico. Interne beheersingsmaatregelen, ongeacht hoe goed in opzet en bestaan, kunnen risico's van materiële onjuistheden in de jaarrekeningen slechts beperken, en niet volledig afdekken, wegens de inherente beperkingen van interne beheersingsmaatregelen. We hebben een data-analyse uitgevoerd op (handmatige) boekingen 2022 voor de gemeente Krimpenerwaard. We hebben uit hoofde van deze test geen ongebruikelijke transacties geconstateerd.	 Normaal Significant
Waardering voorraden: het risico in relatie tot de waardering van de grondexploitaties	Het risico van waardering van de grondexploitaties is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat er veel schattingsposten zijn gemoeid bij deze balanspost. Behalve de parameters (kostenstijging, opbrengstenstijging, etc.) is de waardering gebaseerd op een raming van nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten. We hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering en we hebben uit hoofde van deze test geen bijzonderheden geconstateerd.	 Normaal Significant
Rechtmatigheid van de aanbestedingen: het risico van het niet nakomen van aanbestedingsrichtlijnen	De aanbestedingsrichtlijnen zijn complex, het risico van niet nakomen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen is daarom significant. We hebben geen bevindingen uit onze controlewerkzaamheden.	 Normaal Significant

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's**
- Onze controletools
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Aanbestedingen: het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen	Dit risico rondom mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat gemeenten zaken doen met een veelvoud aan leveranciers met ook nog een grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten. Bij onze controlewerkzaamheden hebben we gecontroleerd of voldoende functiescheiding is gehanteerd bij aanbestedingstrajecten en bij het aangaan van contracten. We hebben bij het uitvoeren van deze controlewerkzaamheden geen bevindingen geconstateerd.	 Normaal Significant
Grondverkopen: het risico van niet-zakelijke transacties bij grondverkopen	Dit risico rondom mogelijke niet-zakelijke transacties bij grondverkopen is doorgaans bij gemeenten met een relatief grote projectportefeuille een verhoogd risico. Dit komt omdat er doorgaans veel grondverkopen plaatsvinden. Bij onze controlewerkzaamheden hebben we gecontroleerd of bij grondverkopen een marktconforme prijs is ontvangen en dat daarbij de bandbreedtes zijn gehanteerd die de raad heeft meegegeven in de grondprijzennota. We hebben bij het uitvoeren van deze controlewerkzaamheden geen bijzonderheden geconstateerd.	 Normaal Significant
Grondverkopen: het risico van verschuivingsgevaar tussen verlieslatende en winstgevende grondexploitaties	Dit risico bestaat bij gemeenten doordat er verlieslatende en winstgevende grondexploitaties zijn waar tussen kosten kunnen worden verschoven. In onze controle voeren we detailwerkzaamheden uit op de kosten en opbrengsten en testen we of deze op het juiste project zijn verantwoord. Hieruit komen geen bevindingen.	 Normaal Significant
Sociaal domein: het risico rondom prestatielevering	Prestatielevering in het sociaal domein was al complex. Ook in dit tweede coronajaar zijn bepaalde takken van zorg (zoals hulp bij huishouden en dagopvang) maandenlang dicht geweest. Ook zijn gevallen bekend waarbij zorgleveranciers niet welkom waren vanwege het risico van verspreidingsgevaar. In deze gevallen is zorg (deels) niet geleverd, maar wél doorbetaald. Vanuit onze controle zijn geen afwijkingen boven de rapporteringstolerantie gebleken.	 Normaal Significant

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
 - SiSa
 - Materialiteit
 - Verhoogde risico's
 - Onze controletools**
 - Communicatie
 - Verantwoordelijkheden

Onze controletools

De uitkomsten uit onze toegepaste controletools

In onze controle maken wij gebruik van controletools. Hieronder geven wij u de uitkomsten weer van onze werkzaamheden.

Halo for Journals

Met Halo for Journals kunnen alle boeken worden doorzocht, getest en geanalyseerd om ongebruikelijke relaties en patronen aan het licht te brengen. Hierdoor wordt de kwaliteit van de tests verbeterd, kunnen wij risico's beter beoordelen en kunnen wij ons focussen op de dingen die echt belangrijk zijn. Wij hebben Halo for Journals toegepast op onze werkzaamheden met betrekking tot het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management. Hier komen geen bevindingen uit voort.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Speerpunt
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Onze controletools
- Communicatie**
- Verantwoordelijkheden

Communicatie

Update over onze communicatie met u

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het college van burgemeester en wethouders			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's		●	●

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden van het college en de raad met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het college

Deze bestaan uit:

- het identificeren en monitoren van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de gemeente en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling die expliciet het risico op fraude omvat, door een analyse van prikkels en druk, kansen, en gedrag en rationalisatie, en het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het opstellen en uitvoeren van programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van de gemeente integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de gemeente worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, inclusief het voldoen aan de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management wordt gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met toezicht (de gemeenteraad)

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het beoordelen van de vaststelling van frauderisico's door het management en niet-naleving van wet- en regelgeving, het nemen van passende maatregelen en het zorgen voor een juiste *tone at the top*;
- het waarborgen dat het senior management, de raad en het college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te ontmoedigen en te voorkomen, voor een betere bescherming van investeerders, medewerkers en andere belanghebbenden;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de gemeenteraad wordt gebracht;
- het aannemen van een kritische houding ten opzichte van het college op het gebied van niet-gebruikelijke transacties met verbonden partijen en tussen ondernemingen binnen de groep.

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden van ons als accountant met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

Deze bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, hetzij door fraude of door fouten;
- het beoordelen of de programma's en de interne beheersingsmaatregelen van de gemeente, waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt, op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het management hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het senior management en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving in de context van onze controle van de jaarrekening

Deze zijn als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.